

VESNICI PROLEĆA

ĐURĐIJA MARIĆ 4/2

JORGOVAN

Jorgovan, latinski naziv mu je Syringa. Postoji oko 20 različitih vrsta. Pripada familiji maslina. Cveta od aprila do maja.

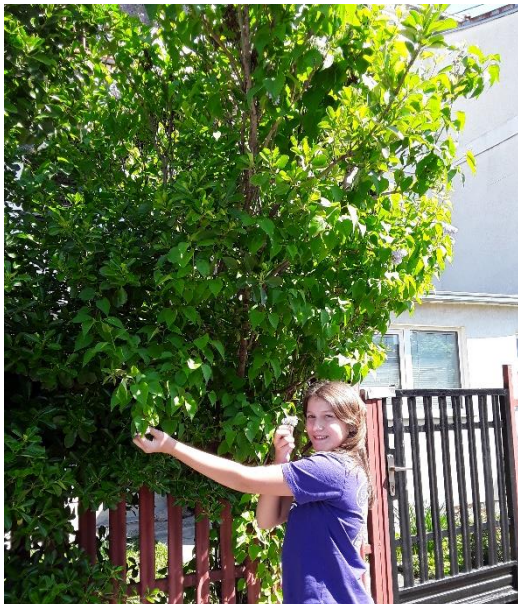
Izgled: Jorgovan je malo, grmoliko, listopadno drvo. Dostiže visinu 2-10 metara. List je srcolikog oblika. Cvet je oblika kupe i čini ga više cvetova zajedno, koji formiraju cvast. Može biti različite boje. Kod nas je najčešće ljubičaste boje.

Stanište: jorgovan voli otvorena staništa i svetle šume. Zbog lepih cvetova i divnog mirisa često se gaji u dvorištima i parkovima. Raste u jugoistočnoj Evropi, Maloj Aziji i Severnoj Americi.

Voli sunce. Prija mu lagana hladovina. Ne podnosi mraz.

Kako je jorgovan došao u Srbiju?

Srpski kralj Stefan Uroš I oženio se Jelenom Anžujskom, koja je poreklom Francuskinja. Kraljici Jeleni je bilo teško da se navikne na novu zemlju. Kako bi pomogao svojoj ženi da se prilagodi, Stefan je doneo prvi jorgovan u Srbiju i posadio čitavo polje, kako bi Jelenu mirisom podsećao na Francusku i da bi se osećala kao kod kuće. Dolina jorgovana je mesto u dolini reke Ibar, poznato i kao „Staza ljubavi“.

MASLAČAK

Maslačak, latinski naziv je Taraxacum. Postoji preko 2000 vrsta maslačka. Višegodišnja zeljasta biljka. Period cvetanja je od aprila do oktobra. Maslačak je u narodima poznat po različitim imenima: Radič, Popine pogačice, Italijanska salata.

Izgled: Koren maslačka je veoma dug, do pola metra. Zato je maslačak veoma otporan i raste na različitim staništima. Najviše voli vlažne livade.

List maslačka je izdužen.

Cvet je žuta glavica sastavljena iz više cvetova, jarko žute boje. Cvetovi se zatvaraju po zalasku sunca ili kada je oblačno. Stablo je bogato mlečnim sokom.

Stanište: Maslačak je veoma rasprostranjen. Raste na livadama i travnjacima, pustim mestima, pored puteva i oko naselja.

Plod maslačka je siva ahenija- što na starogrčkom znači sjedinjavati - otvarati. Deca vole da duvaju plod maslačka- aheniju. Na takav način deca seju maslačak.

Nastaje na prostorima Evroazije. Danas ga ima pored Evrope i Azije i u Severnoj Americi, južnim delovima Afrike, Novog Zelanda, Australije i Indije.

Upotrebna vrednost: Neke vrste maslačka su jestive i lekovite. Bogat je vitaminom C i A. Od maslačka se može napraviti prolećna salata. Beru se mladi listovi pre cvetanja.

Treba voditi računa da se listovi uzimaju od biljke sa nezagađenog terena.

Narod koristi maslačak kao lek, za jačanje organizma i prolećno čišćenje krvi. Prave se čajevi, med, sirup ili maslačkovo vino.

PERUNIKA

Perunika, Iris, drugo ime joj je je Bogiša , zato što je kod Starih Slovena bila posvećena bogu Perunu.

Latinski naziv joj je *Iris germanica*.

Izgled: Perunika je višegodišnja zeljasta biljka. List je sabljicačat. Stablo granato. Cvet krupan, ljubičaste boje. Plod čahura. Koren se zove rozom.

Stanište: Raste po sunčanim brežuljcima. Zbog lepog izgleda i divnog mirisa perunika se gaji po parkovima i dvorištima kao ukrasna biljka.

Upotrebna vrednost: Koren perunike se nekada koristio kao lek, a danas se koristi za proizvodnju mirisa.

LALA

Lala latinski naziv je Tulipa. Postoji preko 100 vrsta.

Lala je prirodno višegodišnja zeljasta biljka. Tamo gde joj zemljište ne odgovara, lala je jednogodišnja. Najviše joj odgovara hladna zima i suvo toplo leto.

Prve lale cvetaju već u martu a poslednje krajem maja. Različite vrste lala cvetaju u različito vreme.

Stanište: Prirodno stanište je Azija, južna Evropa i severna Afrika. Najviše vrsta lala je u oblastima Himalaja.

Danas, veliki broj vrsta koje je proizveo čovek ,koristi se kao ukras u baštama i parkovima.

Stablo lale je lukovica. Ima cvetnu dršku na kojoj se nalazi po jedan cvet, različitih boja. Cvetna drška je okružena duguljastim, tankim listovima.

Najveći proizvođač lala je Holandija.

NARCIS

Narcis, latinski naziv *Marcissus*, je višegodišnja zeljasta biljka.

Postoji viš evrsta narcisa. Beli narcis je poreklom iz Evrope, Severne Amerike i Azije.

Raste na livadama. Danas ga viđamo u parkovima i baštama kao ukrasnu biljku.

Od 16. veka narcis je omiljeno baštensko cveće. Najpoznatija zemlja pogajenju narcisa je Engleska.

Postoje dve teorije kako je narcis dobio ime.

Legenda kaže da je cvet narcis dobio ime po mladiću iz grčke mitologije Narcisu. Lep, ali hladan madić Narcis nije hteo da uzvрати ljubav šumskoj nimfi, koja je umrla od neuzvrćene ljubavi.

Po drugoj teoriji cvet je dobio ime po svojim osobinama – narke znači gubitak čula , ukočenost.

Izgled: Koren je žilast. Lukovica- podzemno stablo je rezervoar hrane i pričvršćuje biljku za zemlju. Cvetovi su pojedinačni. Boja cveta je najčešće bela i žuta, može biti narandžasta i roze. Plod je čahura.

Upotrebna vrednost: Narcis je dekorativna biljka. Nije lekovita. Otrovan je za stoku. Narcis sadrzi otrovnu supstancu.

ĐURĐEVAK

Đurđevak ili Đurđica, latinski naziv je *Convallaria majalis*.

Višegodišnja, zeljasta biljka. Cveti u maju.

Izgled: List je kopljast. Cvet je beo, zvonast, viseći i formira grozdove. Veoma je otporan, može da raste na umereno plodni mzemljištima.

Stanište: Raste u hrastovim šumama, šikarama, brdskim livadama. Uzgaja se i oko kuća i u baštama. Koren je rizom. Plod je crvena bobica.

Svi delovi đurđevka su ljutog i gorkog ukusa.

Poreklom je iz Evrope.

Upotrebna vrednost: Đurđevak se koristi i u medicini za lečenje srčanih oboljenja.

Farmaceutska industrija od đurđevka proizvodi veliki broj lekova.

Za proizvodnju lekova koristi se cela biljka.

U Nemačkoj se pravi voda Hartnman – sakupljaju se cvetovi đurđevka, posle zalaska Sunca, suše se i kuva se čaj.

U Engleskoj se cvetna voda đurđevka zove Zlatna voda. Koristi se protiv glavobolje i kao sredstvo protiv epidemija.

Pažnja: Upotreba đurđevka za izradu narodnih lekova može biti veoma opasna!